RESPONSIO

DOCTORIS FRANCISCI XIME-NII GVILLEN AD APPENDI-

cem Exercitationis vigeſsimæ ſecūdæ, ab Auctore Marcenenſi iam pridem in lucem editam.

Anno 1608.

CVM LICENTIA.

CVM tractatum quendam circa opportuna tempora ad euacuãdum in morbis ex fluxione ortis, typis mandandum curarem, forte ad manus peruenit quædam Appendix medica, quam Auctor exercitationum multo antea parturiens, tandem octauo à conceptu mense non vitalem fecit abortum. In illa scribenda satis callidè segerit, verbis (vt solet) me cõtemnit, rationibus nõ conuincit. Facilibus objectionibus, & friuolis satisfacit quidem, difficilibus autem minime. In huius veritatis testimonium sufficiet examinare pro illo adductos testes: vt sic damnetur Doctor, qui cum multo Typographorum lucro, & pauco Medicorum fructu, in scribendis exercitationibus sese frustra exercet.

Obiectio 1.

SIT primus omnium testis eius responsio ad objectionẽ primã: in qua dubio procul ab omnibus medicis (nemine dempto) conuincitur, in vigoribus morborum, si adsit expostulans, posse sanguinem mitti.

Ab hac objectione facile, & paucis se expediret, si iuxta suam doctrinam, (quam Galeno, & medicæ scholæ falsò tribuit) responderet, non constare vites ad sanguinis misionem, nisi initio, & incremento morbi: ac proinde in vigore (etiamsi adesset expostulans) non esse sanguinem detrahendum; *In exerci. 22. fo. 12.*

 hendum;

hendum; non ob exposcentis, sed ob vitium de fectum. Sed quia, in salubris morbi statu tantam esse virium imbecillitatem, vt venæ sectionem non ferant, hactenus non probauit, nec probare poterit vnquam; vt telum sibi immissum retorqueret, nodumque hunc difficilem solueret, multiplicem solutionem machinatus est. Primò præter rem respondet vigorem illum non esse, sed initium, aut incrementum, cum objectio vigorem supponat, & insinuet quid in hoc euētu sit agēdū.

Nec objectioni soluendæ sufficit, quod secundò ait. *Abcessum in vigore morbi factum circa fauces, ortaque in corpore tubercula salutaria esse, nec remedijs indigentia.* Nam cum fauces (docente Galeno) ex capite fluentibus humoribus infestentur, potest natura ex ampla possibilitate, humoris aptitudine, & loci dispositione ad partes faucium internas, (quemadmodum solet ad externas) in vigore morbi expellere, & ratione partis in quam incubuit, periculum suffocationis afferre. *Interiora enim*, vt venustè Galenus dicebat, *Non sunt adamantina, sed ijsdē affectibus obnoxia, quibus externa.* Quo casu propter vrgentiam, & difficultatem respirationis, velis nolis, in vigore morbi sanguinem detrahere cogeris. Sic Hollerius Auctor non contemnēdus in huiusmodi abcessibus sanguinem mittit: *Vbi adest spirandi difficultas*, & Cardanus acutissimus in com. dicit, *non esse sermonem in hoc Aphor. de ea fluxione ad fauces cū strangulantur in morbis acutis, vt neque de Angina. Absurdum enim* (inquit ille) *eßet dicere tales nutriri.* Solū vt rectè censet Illephonsus Lopes Pincianus, de le-

2. Aph. cō ment. 15

Libr. de atra bile. c. 5.

In comm. Aph. cita.

de lenibus affectionibus Aphorismus est intelligendus. *In suo Hippo. prog. nost. titul. quæ ad fauces. sec. 7.*

Nec ferendum est quod Doctor affirmat, Hippocratem tantùm in hoc Aphorismo locutum fuisse de abcessibus superuenientibus criticisq; non autem de incipientibus. Nam licet omnes interpretes cum Philothæo hoc primum fateantur, nullus tamē est, qui ad incipientes etiam eum non extendat: ita Antonius Musa (quē in suæ opinionis fauorem Doctor adducit) quāvis Philothæi sentenciam referat, ex sua tamen sic ait. *Possunt & hæc tubercula apparere (quod etiam in faucium ægritudine intelligo) vel post alicuius morbi inclinationem, vel corpore apparente sano. In his opus est excrementa inspicere, vnde id ab Hipp. dicitur.* Hæc Musa. Et cum ait Hipp. *corpus vnà ægrotat.* Vbiq; in comm. exponit, *corpus ægrotare actu vel aptitudine* Idem sentit Hollerius passim dicens, *siue id fiat à indicatione, siue sine indicatione.* Ioannes Liebautius quoque eius scholiastes doctissimus his omnibus subscribit, dum ait: *Post crisin, aut etiam quo vis alio morbi tempore in his abcessibus deiectiones esse inspiciendas.* Legendi Hugo, Vallesius, & alij. *Ibidem.* *In Aphorismis.*

Vnde merito reprehendendus est Doctor, qui iam senectutem medicam agens contemnat, deseratq; suos in praxi magistros: aliosq; medicos grauissimos, quibus (cum esset adolescēs) communicauit, eo quòd scripserit: *Ab illis hunc aphorismum male esse acceptum, peiusq; praxi acomodatum.* Nam præter auctoritates relatas, ratio & experiencia ipsa quotidie in praxi hoc testatur. Passim enim inter curandum offerūt sese nobis homines, quibus absq;

alio manifesto morbo fauces ægrotant, pustulæ, aut tubercula in corpore apparent, qui reuera nondum corpore ægrotant, sed ad morbum sunt parati. In huiusmodi ægris rationi, & Aphorismo consonum est, dejectiones, urinam scilicet, &c. insp icere: vt ita quod Hip. præcipit in Aphor. faciamus, & punctum quod vt summè necessariũ Doctor commendat, contemnamus.

Non possum deniq; non mirari quod tandẽ aduersarius jam conuictus, in hunc modum scribit. *Sed gratis dato quod superatis jam causis, vinceteq; natura, aliquid tale accideret, non vident ad esse jam (qui deerat antea) scopum exposcentem, cuius superuenitus venæ sectionem expostulat. Et quid ex hoc aduersus conclusionem tertiam?* Adeò cœcutit Doctor, vt non videat, medicos objicientes, posuisse exemplum in ægro in vigore morbi constituto. Cui præter primum morbum, objiciunt, posse contingere, vt abcessus aliquis v.g. Angina in faucibus inferioribus superueniat, & tunc sanguis mittetur, non quidem ratione primi morbi (cũ non sit respectu illius à quo indicetur) sed (vt in tertia objectione larius dicemus) ratione alterius supervenientis exfluxione, nempe abcessus, & hoc est quod conuincit objectio, quæ directè concludit contra negantem in vigoribus morborum non posse adesse scopũ venæ sectionem exposcentem; amplam enim hanc possibilitatem amplius Doctor non admittit.

Quod si adhuc perseueret dicẽs, abcessũ hujus modi esse criticum, ac proinde non esse reuulsione impediendum. Respondeo ea ratione qua criticus

ticus est, id verum habere: quatenus autem in partem incubuit, ex qua periculum imminet, non esse sinendum.

Obiectio. 2.

AD secundam objectionẽ qua incusatur, quòd in vigoribus morborum non constare vires ad sanguinis misionem scripserit, friuola est illius responsio. Nã si qua est ex Galeno in vigore morbi salutaris debilitas, illa, per essentiam nõ est, sed per aggrauationem, videlicet Cacochymiæ onere adhuc natura grauata, & oppressa, vt in mea Apologia explicui. Quam distinctionẽ ab aduersario repulsam fuisse maxime optarim. Sed qui tacet, satis laudat. Ne verò omnino conuictus videatur, *quidquid dixi* (inquit ille) *è Galeno exhaustum fuit.* an bene, judicet lector. Quem rogo ante judiciũ, hæc Ioannis Lalamantii verba perpendat. *Crises de diebus ideo bonæ sunt, quæ post humorum concoctionẽ fiunt. Quia cum eo tempore natura victrix noxium, & inutilem humorem à benigno, & vtili separarit, vtilem quidem ad sui nutritionem retinet, inutilem verò foras propellit, atque sic onere quo grauabatur leuata, velut recreatur, &c.* Hæc Lalamantius. Cuius claram ac distinctam diligentiã, quam manifestam non Galeni, sed eius expositoris negligentiam malo æmulari. Axioma verò medicum quo se defendit, *Nempe ad sanguinis missionẽ non solum præsentes, sed futuras vires inspicere oportere.* Cum sit Galeni, & omnium, concedendum est.

Cõmenta. in libr. 3. decret. cõme. 5.

Idque

Idque relinquitur exacto medici iuditio, qui ante venæ sectionis deliberationem, vires non solum præsentes, sed futuras perpendere debet, an scilicet facta vacuatione per sanguinis missionem in vigore, durare possint vsque ad morbi solutionē; an verò prius sint defecturæ (quod etiam in victu

1. *Apho.* tenui instituendo conjectādum præcepit Hipp.)

9. Id quod credere est fecisse Vallesiū, & omnes medicos prudētes, cum in vigore morbi ob aliquam vrgentiam, vel indicationem venas secandas jubent, facta tunc temporis vacuatione cum modo, mensura & pondere viribus non solum præsentibus, sed futuris proportionata.

In sua Appen. Quod verò Vallesius carpit loco, quem citat aduersarius, non est hæc moderata, & ad æquilibrium facta sanguinis detractio, sed illa quæ mo-

4. *Meth. cap.* 2. dum excedit. Nam supra eodem capite aduersus eos qui nunquam à venæ sectione sciunt se abstinere, in hunc modum scripserat. *Est nihilominus tenendus aliquis modus, &c.* Si qui tamen venis sectis maximè saluatellis, & talis perierunt (vt ipse aliquando obseruaui) ii magis venam secantis negligentia, & incuria, quā venæ sectionis causa mortui sunt. Solet enim fallere vena secta in aqua calida, multo sanguine, & spiritibus efusis.

Obiectio. 3.

VT à tertia objectione aduersarius se expediat, in qua quidam medicus (meo videri doctus)

doctus)sic distinxisse videtur. *Constare quidem vires in statu ad venæ sectionem reuulsoriam, si non ad magnam.* Duo satis parergon respondet. Primum cum ait, *in statu reuulsionis vim cessare*. Nam hoc ratione primi morbi verum habet, non autem ratione alterius supervenientis ex fluxione, quem tacitè supposuit Doctor distinguens. v.g. si angina superveniret.

Quia tamen varii omnino sunt ac multiplices roboris, & debilitatis virium gradus, qui variam quoque, & multiplicem mittendi sanguinis mensuram, & modum definiunt; vt hanc virium latitudinem significaret. Gal. cum dixisset venæ sectionem (siue vacuantem siue reuellentem) semper valentes vires postulare, statim addit, *Quæ modo ac mẽsuræ vacuationis respondeant*. Idem etiam docuit. lib. de cur. rat. per san. mission. quam ob rem alibi inquit ille, *Non licet in omnibus vnum vacuationis modum definire, &c.* Ex quo fit vt nonnullis semel, & copiosè (quod fieri solet in magna euacuatione) nõ nullis partitè, & parcè (vt in revulsione fit) oporteat sanguinem mittere. Hinc constare quidem vires in statu ad venæ sectionem revulsoriam, si non ad magnam, Doctor objiciẽs (quisquis ille fuerit) nũquam satis mihi laudatus, doctè acutèque distinxit.

Galeni locus ab aduersario non perceptus explicatur.

Cap. 12. & 13.

Lib. de venæ sectio. cap. 24.

Objectio. 4.

QVOD verò noster Galenista secundò respondet ad quartam objectionem, explicans locũ. lib. 9. meth. eius loci explicatio præter Galeni mentem est. Nam ibidem primum docet,

Locus. 9. Meth. c. 11.

Perperam ab aduersario intellectus enarratur. docet, adhibendam esse venæ sectionem, vt quod inutile est naturæ, remoueamus. Secundo sanguinem bifariam inutilem fieri, vel cũ propriam qualitatem exquisitè non seruat, ita vt amplius sicuti prius, non nutriat; vel cum tanta est illius copia, vt aut vires premat, aut venas distendat, rumpat, vel obstruat. Ex quibus tertio concludit, venæ sectionem pro auferendis his duobus in sanguine vitiis (quantitatis scilicet, & qualitatis) dupliciter conferre, vel tanquam auxilium vacuãs, vel tanquam humorum vehementiorem impetum ad contraria reuellens, vel ad vicina deriuãs. Ac proinde inquit, *Ac in his quidem*, scilicet in vtraq; plenitudine quoad vires, vel quoad vasa (quarum vltima præcipuè febribus continentibus conuenit) *missio sanguinis Vtilis est, seu Vacuantium præsidiorum Vna. In aliis* (id est morbis reumaticis nempè inflammationibus, & tumoribus præter naturã, qui ex sanguine propriam qualitatẽ exquisitè non seruante fiunt) tanquam auxilium reuellens, & deriuans. Quid igitur apertius dici potest? Ex quibus meridiana luce clarius paret error expositoris huius loci, cum in sua Apendice satis quidem frigidè eum sic interpretatur. *In aliis* (videlicet febribus) de ipsis continentibus intelligens, *Vtilis est Venæ sectio, seu quorum Vehementiorem impetum, &c.* Nam his verbis, vt ostẽdi, tantum abest, vt Gal. de continentibus, quin nec de aliis putridis febribus loquatur, sed solũ de morbis qui ex fluxione oriuntur, quibus humorum vehementior impetus magis competit. Oportebat itaq; Doctorem medicum qui olim Grammaticæ rudi-

rudimenta docuit, hunc Galeni locũ saltem Grãmaticè explicare; forsitan non errasset. Nam cum Pronomẽ, hic, hæc, hoc relariuè ponitur, apud Grãmaticos proximiorem clausulam refert, sicuti ille, illa, illud, vel alius.a.um. remotam. Proximior autem incipit, ibi: *Vel tanta est illius copia, &c.* Remota verò dum ait: *Vel cum propriam qualitatem exquisitè non seruat.*

Obiectio. 5.

EX quo errore natus est alius peior priori, dũ in quinta objectione scribit, se ostendisse Galeni locum vbi sanguinis misisone in continentibus febribus Galenus reuellat. Posset etiam addere Doctor, *Et deriuet*, cum Galenus ibi id expræssè dicat. Quare aliam quercum excutiat eiusmodi expositor, qui potius nobis imponere, quam Galenum exponere intendit. *Alter aduersarii lapsus.*

Dicet ingeniosus medicus; dato & cõcesso, quòd ex hoc Galeni loco non eliciatur, reuulsionẽ conuenire febribus cõtinentibus, non ne ex aliis multis id manifestè constat? vt videre est lib. 11. meth. c. 14. & lib. 8. eiusdem operis. c. 4. & alibi? Rectè quidem, & Galenicè apparenter; sed duplica hic folium tantisper lector, donec ad. 11. objectionem perveniamus, in qua huic objectioni, & argumento, quod à maiori ad minus hic facit Doctor, satis superque fit. *Objectio.* *Prædictæ objectioni satisfit in. 11. objectione.*

Obiectio. 6.

AD sextam objectionẽ in qua *Asserunt sanguinis*

 missio-

missionem per se refrigerare, cũ facilis ac friuola objectio sit, facile & bene respondet Doctor. Nã quod ab aliqua causa per se fit, semper & eodem modo fit, secus quod ex accidenti. Ita venæ sectio pro ratione diuersæ materiæ diuersos effectus (quanvis priuariuè) operatur. Calidam materiam vacuãdo, ex accidenti refrigerat; quemadmodum etiam calefacit, frigidam remouendo.

Obiectio. 7.

AD septimam objectionem, velint pro libito medici (quicũque illi sint) *refrigerationem, non vero deliquium per se intendi in sanguinis missione usque ad animi deliquium facta pro curatione febrium continentium.* Ecquid hoc ad curarionem? maxime in nostris temporibus, quibus hujusmodi euacuatione non vtimur.

Obiectio. 8.

AD octauam objectionem, in qua *Venam in statu secandam ex Auicc. eliciunt*, sicut impertinẽs est septima, ita & hæc. Vnde cũ mala sit objectio, & parùm difficilis, bène & facile respondet Doctor, cui parum grariarum habendum.

Quod autem præter Cardani, & Menæ expositionem, intendit Auicennas, dum ait. *Et si natura non mouet, moue tu hora motus eius.* Idem est ac si diceret,

ret, cum perfectè concocta, & disposita materia fuerit (quod contingit in statu) tunc totis viribus in surgit natura contra morbum, & facit crisin, si vires validæ fuerint, & cætera præparata. Quod si id perficere non possit, tunc opportunè à medico pharmaco conuenienti dato iuuetur.

Obiectio. 9.

AD nonā objectionem in qua post purgationē docet Auicennas faciēdam esse venæ sectionē, cum eiusdē farinæ sit cū sexta, septima, & octaua, facillime, & sine multo labore à Doctore soluitur. Quas omnes mihi persuadeo, esse Medicorum Adolescētiū objectiones, ac proinde senex optime illis satisfacit.

Obiectio. 10.

IN decima objectione, quæ profectò omnium difficillima videtur, in qua inquit ille; *Omnes iudicia facta per sanguinis profluuia obiciunt, in quibus imitanda est natura, sola tamen critica respiciunt*. Primò sustinet Doctor profluuia sanguinis symptomatica esse vtilia; imitāda, iuuandaq;, id quod multis Hippocratis, & Galeni allatis historiis, & rationibus comprobat.

Secundò dicit, problematicè defendendum, sanguinis profluuia critica posse in statu contingere. Ego verò, vt verum fatear, sicut ille hoc secundum, ita etiam primum problematicè defendi

fendi posse contendo, verioremque illius hac in re opinione contrariam esse existimo. Positũ enim est in controuersia apud primæ notæ Auctores, an omnes symptomaticæ excretiones sint malæ, & an interdum iuuandæ.

De purga. principio morborũ. Alexander Massaria defendit contra Lemosiũ, nullam vacuationem sine coctione esse vtilem, & imitatione dignam; nullumq; ægrorũ sine coctione convaluisse opinatur. Hanc etiam difficultatẽ *Cõtro. 25.* post Vallesium, ex professo controuertit Ioannes Baptista Siluaticus, qui fere idem cum Alexandro *Cũ Gale. 4. Apho. 22. ibi, qua re cũ morbi initio, &c.* sentit. Cogitauerũt tamen hi viri omnem symptomaticam excretionem sua natura esse malam, ac proinde non esse imitandam (natura enim irritata intempestiuè fit) posse tamen interdum in bonum rendere, si eam vires valenter tulerint, & sine multa læsione.

Vterq; verò Auctor, præcipuè Siluaticus, omnibus satisfacit historiis, & rationibus, quotquot Doctor in sua appendice refert, & pluribus aliis, quæ adduci in suum fauorem possunt. Quorum fundamenta per otium lector videre potest. Non enim mens est, omnia quæ insignes hi viri diffusè tractarunt, huc trãsferre, sed solùm ea quæ pertinent ad solutionem historiarum, & rationum, quæ in responsione ad, 10. Obiectionem cõtinentur: quibus sic respondendum censeo.

In primis cum Alexandro, si vera est Galeni doctrina, quã expressè docuit lib. de tot. morb. temp. & alibi, omnem morbum materialem salubrem, siue coctione, siue crisi soluatur, quatuor tempora

debere

debere percurrere, qui fieri poteſt, vt Meto, & alii, qui largo ſanguinis narium fluore in principio, vel in incremento (vt male probare inrendit aduerſarius) fuerint integrè liberati? Non nequicunq; hoc affirmat, Galeni. & omnis ſcholæ medicæ doctrinæ notabilem repugnantiam induceit. Secundo ſi Galeno credimus. lib. de opt. ſec. ad Traſybul. & aliis locis, cum inquit: auxiliis medicis morborum tempora præcindi poſſe (id eſt tãtum contrahi, vt ſine ſenſu effluere videanrur) cur fieri nequit, vt breui prope modũ tempore, poſt tam inſignem omnium humorum per hæmorrhagiam depoſitionem, poſtea natura reliquis moderetur, ſuperet, ac cõcoquat? Atq, ita æger ſeruetur. Nam cum in peracutis, & acutiſsimis morbis celerrimè fiant motus, duarum tantùm horarum ſpatio morbum à natura euinci, & coctionem fieri contingere poteſt. Cap. 47.

In hanc ſententiam poſtea deveniſſe mihi videtur Lemoſius, & ſic Palynodiam recantaſſe, cũ lib. 2. de opti. prædicendi rat. poſt omnes relatas ab Hipp. & Gal. hiſtorias eorum qui ſine coctionis notis ſuperſtites fuerunt, in hunc modũ ſcripſit. *Sed quid aliunde exempla quærimus, cum ipſi noſtris temporibus in febribus præſertim puncticularibus, multos vidérimus ritè iudicatos, non modo cum cruditatis, ſed & cum lethalibus ſiguis, nunc per abceſſum, aliàs verò excretione, nunc ſanguinis, nunc dejectione leuatos magna vi morbi; poſtea morbi reliquias paulatim concoxiſſe, & ſic ad ſanitatem perveniſſe, &c.* Hinc Alexander, vt reſpondeat hiſtoriæ illius juuenis, quæ continet Galeni mirabilem Cap. 2. in fine. Lib. de præcog. ad poſthu. c. 3.

bilem

bilem imminentis hæmorrhagiæ præcognitionē, adhuc morbo existente crudo, sic ait. *Etenim cum ille*(de Galeno loquitur) *nihil de genere morbi, nihil de illius exitu, ac termino scribat. Qui aliā rē agebat, non satis intelligo, quomodo hinc Lemosius colligat, eum juuenem crudo etiam nunc perseuerante morbo, sanum repentè factum fuisse. Immo verò, cū Galenus hoc ipsum prætermiserit, hinc fit verisimile plures fortaße dies morbum fuisse productum; sicuti euenit seruo laboranti febre continente cum putredine, qui non ante diem septimum integram habuit vrinæ coctionem, sanitatemq; est adeptus, tamet si illi protinus initio morbi sanguis eßet detractus vsque ad animi defectionem*; hæc Massaria. Hanc doctrinā corroborat Galeni singularis locus. lib. 1. de cris. c. 7. Vbi in hunc modum scripsit. *Sanguinis autem profluuia, & sudores, & tumores, qui juxta aures fiunt, & reliqui decubicus, si in tempore quidem fiant opportuno, prodesse poßunt, intempestiuo autem nihil juuant*. Idem docuit infra. capite. 8.

Quod si secus esse adhuc aduersarius cōtendat, dicendum est cum Siluatico Metonem, & alios à symptomatica expulsione integrè sanatos, quoniam ob copiosam admodum sanguinis nariū vel mensium euacuationem morbosa omnis est euacuata materia; seruatos autem illos fuisse, quia fortibus adeò erant viribus, vt quanvis ab expulsione symptomatica multum sanguinis euacuante debilitatæ fuerint, adhuc tamen euacuatis omnibus morbum facientibus causis, ad vitam custodiendam sufficere potuerint. Totum enim negotium vtilitatis huiusmodi symptomaticarum excretionum

num(vt acutè Vallesius aduertit)in vitium fortitu dine consistit. Naturæ enim forti nihil est imposi bile; cum impossibilitates, & necessitates medicæ nūquam raros casus excludāt. Sic multa scripsisse Hippocratem in libris Epid.quæ rara sunt, & admiranda, nos Gal.ipse admonuit his verbis, *Hic* (de Herophonte loquebatur) *præter expectationem superstes fuit.* Lib.5.com me.c.3. 1.Epid.sectio.3.comment.20.

Ex quibus omnes historiæ, omnesque rationes ab Aduersario positæ facillimo negotio solui possunt. Vnde ad secundam rationem qua probat,sanguinis symptomatica profluvia esse vtilia, & imitanda,juuandaq;.Respondetur,huiusmodi euacuationes non esse imirandas,nec juuandas, cum ars non imitetur naturam,nisi in his quæ rectè operatur,vt in bona crisi, non in symptomatica, in qua male operatur,cum id opus intempestiuè, & irritata efficiat, quanvis interdum in bonum terminetur,vt aliquando rectum ab errore solet contingere.

Quod si adhuc instet aduersarius,fluxū sanguinis narium symptomaticū, cum esset parcus,Hippocratem balneis juvisse in Metone; & Galenum id in cōmentario confirmasse, dicentem. *Huius te præsentissimum remedium docuit, capitis lauacrum, &c.* Dicendum est cum Siluatico, Hippocratem non eo tātùm consilio Metoni caput lavisse, vt parcè fluentem sanguinem duceret, quemadmodum Galenus existimauit,sed vt simul delirio ac vigiliis virtutem prosternētibus occurreret. Hoc ipse Hipp. innuit,dum ait, *A judicio insomnis erat, delirabat, Vrinæ*

tenues, subnigræ. Balneis secundum caput vsus est, dormiuit, resipuit. Id quod etiam Vallesius in com. docuit. Nec timuit Hippocrates, posse capitis lotionem symptomaticè fluentem sanguinem magis concitare, iuvamentum sperans futurum maius nocumento. Præcognouit maximus ille senex Metonis vires esse adeò validas, vt sine multa iactura possent eam euacuationem tolerare. Quod deinde secutum est, quoniam sanguinis euacuatione multa inde subsequente morbus discessit omnino. Atq; æger sine recidiua transegit, quãvis non antecessérint coctionis signa.

Obiectio II.

PRO vndecima Objectione, in qua Doctori rectè objectum est, *Galenum in suis operibus præsertim in methodo deliberantem de curatione febrium continentium per venæ sectionem, non reuulsionis, sed euacuationis plethoræ nominatim meminisse.* Si attento animo legũtur ea quæ respondet, manifestè erroris ille redarguetur. Nam multum interest, cum de venæ sectione agitur (quæ triplicẽ apud Galenũ habet vsum) iuxta indicationũ doctrinam distinctè loqui, quẽ admodum ipse semper fecit, cum vero rem adeo seriam nusquã animaduerterit, aut docuerit; nec post ipsum vllus ex classicis Auctoribus tã Græci, quam Arabes, qui non lethargici, soporosiq; medici fuerunt, hinc fit, vt si Galenus vbique scripsit, in synochis detrahendum sanguinem plethore gratia, illius discipulos scrutatoresq, veros intelligere

revul-

revulsionis gratia ex eodem faciendam venæ sectionem mirum in modum dissonet. Quare mihi persuadeo probabiliusq; existimo, ex Galen: sentẽtia febribus continentibus revulsionem non convenire.

Verùm ne nostro Doctori (qui multis carere, & paucos Auctores legisse videtur) iterum accidat ignorantiæ redargui, si me huius quoque opinionis vnicum ac singularem Auctorem fuisse fortè cogitet, Ioannem Baptistam Siluaticum legat, qui cõtrouersia. 44. ex professo hanc rem egit, vbi appositissimo fluminum multa aqua referitorũ exẽplo, docet modum fluxionis de quo in febribus cõtinentibus loquitur Galenus, nullam exsepetere revulsionem. Ex quo omnibus satisfacit Galeni locis, qui contrarium ostendere videntur. Ex cuius etiam Auctoris doctrina omnes quas adducit Doctor rationes, facillimè solvũtur. Non enim continentibus febribus omnes revulsionis condiciones, & requisita, nec Axioma medicum ab illo adductum convenit.

Obiectio. 12.

AD obiectionem. 12. in qua asserunt naturam in Phrenitidis vigore profluvio sanguinis narium ægrotos liberare, quia parũ eficax est facile, & bene Doctor respondet.

Obiectio. 13.

AD obiectionẽ decimam tertiã. Nec obiectio ipsa, nec quæ ad eam respondet, ferè intelligi

 possunt,

possunt, vt equidem putem præter Sybillam legere illa, & interpretari posse neminem. Sed inter respondendum male ait Doctor, Hippocratẽ in principiis inflammationum reuulsionem, & deriuationem instituere. Nam (vt à me alibi animaduersum est) vbicunq; Hipp. & Gal. deriuationis, & reuulsionis faciunt mentionem, exempla ponunt in humoribus ad aliquam particulam fluentibus, quæ vacuationi extra corpus viam habent destinatam; & de his fluxionibus vterq; est intelligendus. Secus se res habet in inflamationibus, & aliis morbis ex fluxione ortis, nempe tumoribus præternaturam, &c. In quibus quo tempore deriuatio est exercenda, à nobis in alio tractatu demõstratum est. Quem Deo dante in lucem edemus.

In defensione doctrinæ Vallesii supra 6. epid. sectio. 2. text. 9.

SED

SED accedamus iam ad ea, quæ aduersus meã Apologiã in sua Appendice aduersarius scribit. In cuius inscriptione dicit duo Galeni loca difficillima à me explicãda promitti, & verius duas dictiones facillimas grãmaticè explicari. Deinde in primo limine, post nonnulla in me (vt suus est mos) puerilia dicteria, me singularẽ & vnicũ contentiosè affectere ausum, non esse mittendũ sanguinem regulariter in morborum incrementis. Tertiò septem vel octo delicta mihi commissa proponit.

Primum, pro fundamentis me posuisse trimembrem principii acceptionem. Secũdũ, quòd Hipp. & Gal. loquentes de principio seu sanguinis missioni opportuno, pro eruditate solum principium vsurpant. Tertium, quòd morbi incrementum sub statu comprehendendum sit. Quartum, coquentem in augmento natutam, tunc vena secta distrahi. Quintum, in augmento crises expectãdas. Sextum in augmento, & statu morbi naturam coctioni vacare. Septimum, Peredam ex coctione in vrinis incipiente sufficientem missionem sanguinis arguere. Hæc sunt fideliter, & ad verbum translata, quæ mihi objicit adversarius. Quibus suo ordine satisfaciendum est. Post habitis puerilibus verbis, quæ in mei contemptum effutit.

In primis cùm ait, me vnicum contentiosè asserere, in morborum incrementis non esse mittendum sanguinem regulariter; sciat ille, me non esse vnicum, & primum qui hanc opinionem invenerim. Nã præter Vallesium qui illam obiter, & per

tran-

tranſennam innuit, Ioubertum de iteranda phlebo.& multos alios, extat quidam Doctiſsimus Auctor, qui hanc quæſtionem ex profeſso ſcripſit, typisq, excuſsit. Cuius nomen conſultò hic tacui, vt Doctor hic ſtudeat, legat, inquirat, & interdum extra Galeni caſtra tranſeat, ſi non tanquam tranſfuga, ſaltem tanquam explorator. Scriptor etenim omnia prius explorare debet, ne illi obijci contingat, quod Ioannes Latinus ſuis diſcipulis iocosè dictitabat, cum aliquis dicebat, ſe tale vocabulum nunquam audiſſe. Quid inde irridens Latinus aiebat? Nonne ex hoc ignorantiam tuã fateris?

Aduerſus primã Hypoteſim (in qua triplicẽ principij acceptionẽ ex Hipp. & Galeno ſuppoſui) Hieremiam falſum teſtem Doctor adducit, dicentem dari quartum principium ex Hippocratis ſententia, quod verum principium, atque augmentũ cõtinet. Si auctoritatem auctoritate repellere licet, ego in mea Apologia Antonium Muſam verũ teſtem advocaui, Hippocratem ſic exponentem. *Et ſi vigor ſit morbi ſtatus, & tempus maioris pugnæ, tamen in præſentiarum ſub vigore augmentum intelligimus, quoniam in hoc tempore melius eſt quietem habere, &c.* Qua propter aut Aduerſarius Muſam refellat; aut ſi id non fecerit, vbi ille nominauerit Phedriam, ego Pamphilum continuò. Aut ab eo Galenus circa acceptionem principij quartam apud Hippocratem, (quæ magis fictitia, quã artificioſa videtur) neceſſariò ignorantiæ eſt arguẽdus. Sed ſi omiſsis Auctoritatibus, ratione agendũ ſit, magis congruit naturæ, & eſſentiæ incremẽti vigori quã ſub principio

appo-

apponi. Principium enim dicit cruditatẽ, vel saltim obscuram coctionem, incrementum manifestam. Quæ quidẽ maiorẽ habet affinitatem, & cõnexionem cum statu (in quo manifestè adest concoctio perfecta) quam cum principio.

Cum pro secundo ait, Galenum esse legendum scribentẽ. *Verùm quoniam quintum sæpe diem aut sextũ, &c.* Iam explicui in Apologia, in incremẽto sanguinem misisse Galenum, quanvis non ita commodè quemadmodum in principio, sed quodam modo coactè, quoniam maior sequitur vtilitas ex plenitudinis euacuatione, quam noxa ex importunè facta. Cũ verò Galenus ibi redarguat medicos illos, qui die quinto transacto, sanguinem amplius mittendũ esse nolebant; Profectò vniuersale non fuit Galeni præceptum, sed inscitia medici, ægri, vel astantiũ pertinacia aut negligentia omissum conuenientiori tẽpore auxiliũ, omnino postea non esse dimittendũ constituit, secus facturus, si in principio sufficienter fuisset euacuatum. Ex quibus ad multa, quæ infrà aduersarius objicit circa locum de sangui. miss. c. 20. patet solutio. De tertio iã dictum à me est in respõsione ad ea quæ in exordio responsionis suæ mihi objicit. *Legendus Siluaticus*

Ad quartum dicit Aduersarius, *Fidem esse medicã, solũm naturam maxime coquentẽ (quod in vigore fit) eo tẽpore distrahi.* Fides hæc nõ medica, sed medici vnius tantùm est. Magis enim distrahetur natura ab incepto opere, si impediatur cũ illud manifestè aggredi incæpit, quã quãdo ferè iam perficit: id quod euidentiæ, non fidei innititur. Quod multis patet exem-

exemplis, maximè ignis, qui facilius extinguitur in principiis quam postea. Iuxta illud Horatianũ, *Et neglecta solent incendia sumere vires.*

Lib. 1. Epist. 18.

Quintum quod mihi objicit, falsum testimoniũ est; nullibi enim ego in mea Apologia scripsi, nec volui, obseruandam esse in augmento crisin, sed ex euacuatione in augmento facta, in vigore impediri. Producitur enim vigor, & prohibetur judicium, quòd natura distrahatur ab opere. Ad eundẽ modum medica schola docet, ex ipsis medicorũ remediis, quæ morborum cursus interturbant, crises impediri, ac proinde rarò conspici in nostris tẽporibus. Ad sextum, natura initio vacat cruditati toto eo tempore, quo nondum est leuata, exonerataque. Cum verò per euacuationes circa initia factas materia redditur naturę proportionata ad hoc quòd in ipsam agat, tunc incipit concoquere, & in hoc tempore nempe in vltima parte principii signa coctionis obscura apparere solent. Ea enim est naturæ Oeconomica, vt primò leuari desideret, secundò concoquat, tertiò expellat. Quæ tria cõtinentur in illo trito, & vulgari Galeni loco *Leuata namque, &c.*

Ad septimum, cum torqueat Auctoris sensum, eiusmodi explicatio non est admittenda. Minimè enim Pereda voluit in augmento sanguinem esse mittendum, sed toto eo tempore quo materia est cruda, vel adest obscura cõcoctio, vsque dum incipiat apparere manifesta, non autem dum eo vsque progrediatur, donec incipiat appare perfecta. Nã (vt in Apologia ex Galeno aduerti) *Cum auxilia medica*

ctica fermè solum impetum, motusq; principium naturæ iiji ciant, reliqua per se natura administret, ac perficiat, frustra in motus successione adhiberentur. Cum verò ait Doctor sic explicari illud Hippocratis. *Sudores febricitanti, si incæperint*, id est, & perseuerent; eodē modo explicandus venit Pereda, scilicet sufficienter factam esse sanguinis missionem, cognosci ex coctione, quæ in vrina apparere incipit, & perseuerat. Nam si non perseueret, plus sanguinis detrahimus (dum modo adsint vires) vt quotidie in praxi experimur.

Antequam ad octavum quod mihi objicit, deveniam, admonendus est lector aduersarii calliditatis. Nunquam enim confutat quod adversus illū rectè objectum est, ac difficile, nisi quod male & facile. Sed ad rē deueniēdo advertat sedulus lector, Doctorem (qui sic repente prodiuit Græcus, vt rāquam Psitacus Hispanè, sic ille Græcè loquatur, muruatis scilicet acceptisque vocibus ab aliquo Græcæ linguæ perito) priusquam ego Galeni locū Græcè transferrem, inscium illum fuisse vocabuli Græci καιρὸσ, quod tēpori in Latina versione correspondet, & ita tempus vt sic (de tempore Latino loquens) dicens esse equivocum, in tempus morbi, & tempus auxiliorum tantùm diuisit. Ego in Apologia nō ex mea sententia, sed expositoris suppositione, dixi, si tempus (Græcè καιρὸσ) equivocum sit, cum conditione loquens, prius esse diuidendū in triplex membrū, vt feci. Postremò adijeci, si adhuc logicus rigidus instaret, esse analogū tempus vt sic (de dictione Latina loquens) respondi, tunc

D stare

ſtare pro famoſiori ſignificato, atq; ita pro tempore, quod eſt numerus motus, &c. & de hoc intelligẽdum eſſe Galenum, cum ait *nullo non tempore* venæ ſectionem faciendam; vt ab occaſione numerum dictũ excluderet. In ſuper addidi, occaſionem ſanguinis mittendi deſumi ex affectu poſtulante, & nõ prohibente. Quod poſtulat, ſanguinẽ eſſe quãtitate peccãtem, quæ vt euacuetur, ſanguinem eſſe dettahẽdum duntaxat in principio regulariter, iuxta Hippocratis, & Galeni præcepta euacuandi circa initia. Idque probaui multis Galeni locis vbi agens de curatione per venæſectionem in his febribus, ſæpe principii meminit. De quibus locis, ſicuti de virium conditione in principio ſemper à Galeno poſita, aduerſarius obmutuit, nec vllũ verbum reſpõdit. Quòd autem hoc principium iuxta Galeni mentem non poſsit eſſe quartum principium, quod Triuerius finxit, ex diuiſione quam Galenus ex Hippocrate admittit, manifeſtum eſt. Nam cum Brachelius dicat, hoc quartum principium Galenum non cognouiſſe, quo pacto poterat ille regulariter in augmento ſanguinem mittere? Præter quam quòd nullibi locorum, vt oſtendi, reperitur quòd in febribus continentibus in incremẽto regulariter ſanguinem miſſerit Galen. Nam vel ſemel, & affatim initio ſanguinẽ detraxit, vel eodẽ die iterauit. Dum verò Galenus ait, *Nullo non tempore ſanguinem eſſe mittendum*, de tempore prima acceptione ſumpto dixi debere intelligi, non de morbi tempore, vt Doctor male expoſuit. Ita tamen in vniuerſum illud omne tempus intelligo, quod

quod solum sit id quod intra morbi principium cō contineatur, huc primo die. 2. 3. &c. Ex quo cum tēpus sic restrictum, & contractum duo hæc in se cō tineat, nempe simpliciter tempus, & eius opportunitatem, quæ invenitur in principio, hoc temporis complexum quod duplici dictione à Latinis tēpus opportunum, siue temporis opportunitas significatur, à Græcis vna dictione καιρος appellatur. Quare appositissimè Galenus hoc vocabulo vsus est, vt innueret occasionem. & tempus opportunū venæ secādæ in synochis, non in numero dierū cō sistere, sed in tota duratione cruditatis, in quo ver satur vniuersale morbi principium, non autem in omni tempore morbi (vt multi male volunt) neque in principio & augmento tantùm, vt Doctor ad duo hæc tantùm tempora restrinxit vniuersum tempus morbi. Logicus quidem nouus.

Hinc facile lector colliges, si attento animo legas, ea omnia quæ ex Budæo adducit, meam opinionem confirmare. Quid enim aliud est καιρος esse, cum sentimus rei gerēdæ opportunitatem, quā ipsum tempus simpliciter contractum ad tale tēpus, nempe in quo adest materia cruda. In quo rei gerendæ opportunitatem sentimus.

Et clarius, vt nouus repente factus Græcus, posthac erubescat mittere falcem in messem alienam, & loqui, quam non intelligit lingua (hoc enim pro prius gracissare, quam græcissare est) Discat ille quòd chronos, & cairos habent se tanquam includens, & inclusum, continens, & contentum, denique tanquā superius, & inferius. cairos enim

tempus simpliciter includit, continetque, vt homo animal; non tamen è contrario καιρὸν χρόνον. Neque enim omne tempus simpliciter, opportunum est. Veluti neque omne animal est homo. Ex his facile solui possunt omnes aduersarii rationes.

Ad primā quæ ex Budæo deducitur, respondeo id verum habere de tempore simpliciter sumpto, nec ad tale vel tale tempus contracto; non enim in omni tempore simpliciter adest rei gerēdæ opportunitas, sed in hoc vel illo. Ego vero qui Galeni locum explicans, venæ sectionem esse exercendam *Nullo non tempore, Vel in omni tempore* intra principium explicui, tempus simpliciter contractum tamen significaui, vt distinguitur contra morbi tēpora.

Secunda ratio meam opinionem cōfirmat. Tertia nihil contra me probat; ego enim Galeni locū expono non per tempus latum, sed contractum, & restrictum. Similiter quarta ratio parū efficax est, non enim in omni tempore latè sumpto dixi ad esse opportunitatē, sed omni tempore intra morbi principium.

Quintam rationē nō intelligo, Sphingis ænigma mihi est, ac proinde soluat Oedipus. A me etenim neque construi, neque destrui potest. Nec Galeni locus lib. de morbi tempor. c. 1. quo suam opinionem probare nititur Doctor, ad rem facit. Nā ibi docet Galenus differentiam inter tempus simplex, tempus morbi, & auxiliorum. Dicitque tempora morborum se habere ad morbum, veluti ætates ad animal; & cum dixisset huiusmodi tempora

in

in morbis à Græcis *καιρον* vocari, recte addit, *Neque enim tempus simplex hoc vocabulo significatur, neque conueniens illud tempus in quo præsidia considerantur*. Ex quibus Galeni verbis hæc duo colliguntur. Primum *καιρον*, cum de morbo dicitur, non significare tempus simplex, nec tempus opportunum auxiliorũ. Secundùm, tempus simpliciter & sine addito dictum, *χρονον* à Græcis appellari; cum addito etiam auxiliorum, vt ex eodem loco aperte constat, *ὁυδ᾽ ὁ προσῆκων χρόνος*. Vt hinc intelligat aduersarius nõ esse hoc perpetuum apud Galenum.

Cum vero circa locum lib. 9. meth. *Itaque si tempore mittendi sanguinis, &c.* (quẽ dicit me dissimulasse) inquirit, quod tempus mittendi sanguinis hic appellet Galenus, an simplex? Et respondet per excellentiam principium appellare; facile est dicere, Galenum appellare tempus contractum intra principium, quod à Græcis *καιρος* nominatur.

Cæterum à me excussa expositio galenica, &c.

Quantum à se distent inter se collata capita. 5. &. 14. libr. 9. meth. quantumque differant loci à Doctore relati, qui in illis continentur, vel cœco apparet? Nam si assidua meditatione contempleris ea omnia; quæ circa indicationes pro febre in communi curanda Galenus scribit, inuenies eum. capit. 14. solum agere de remediis, quæ febri quatenus febri conueniunt, nulla facta mentione causæ. Hæc remedia dicit esse humectationem, & refrigerationem, ad quem scopum, *Si febris sola sit, omne medentis consilium veluti ad finem dirigitur, ita vt nihil sit quod præterea ad curationem*

nem desideretur, nisi vt materiæ inveniantur, quæ huic proposito (nempe refrigerationi, & humectationi) *sunt idoneæ. Materia verò inuenta* (hæc sunt omnia quæ refrigerandi, & humectandi habent vim) oportunum tempus quo his vtamur, ex quatuor febris tẽporibus docet captandũ, *Quantitatem vero ex conferẽdo cũ naturali habitu morbũ, quippe quantũ is à naturali habitu recessit, tantũ opus est refrigeres, & humectes.* En quo pacto Gal. quatuor scopos auxilii refrigerãtis, & humectãtis, quod petit ex se febris, quatenus febris est, nulla habita mẽtione causæ, apertissimè docuerit. De sola enim febris (qua febris est) indicatione agit ille in toto capite. At in c. 5. de particulari febre agẽs, videlicet synocho, ait eius duo esse peculiaria maxima remedia, quæ sunt venæ sectio, & frigidæ potio. Et quemadmodũ c. 14. in vniuersali docuerat, ex febris temporibus captandum esse tempus opportunum quo refrigerãtibus, & humectantibus rectè vtamur, ita in particulari febre docuit, horum duorum remediorũ tempus opportunum ex ipsius febris (nempe synochi) temporibus captãdum. Ita vt venæ sectio fiat in febris principio, ex hoc enim regulariter iuxta Hippocratis præceptum euacuãdi circa initia, tempus mittendi sanguinẽ opportunum desumitur. Ac proinde Gal. debuit dicere, *Verum illa nullo non tempore*, nempe intra principium; gelidæ verò potionem in febris vigore propinãdam, his verbis ostendit, *Hæc cum coctionis in vrinis euidentes cernuntur notæ, febris autem est maxima*, hac enim dictione *febris est maxima* vigor significatur.

Quod

Quòd verò hic locus primi sit expositio, paucis his accipe. Male hîc probare intendit aduersarius in c. 14. venæ sectioné, quia materia est medica, Galenũ comprehédisse sub his verbis, *Ita vt nihil sit quod praeterea ad curationem desideretur,* i. *vt materiæ inueniatur.* Nã materiæ de quibus ibi métioné facit Gal. solũ sunt quæ habent vim refrigerãdi, & humetãdi juxta febris indicationé de qua ibi agit. Quã verò præter ré, & otiosè Doctor hîc probare conetur, sanguinis missionem esse materiam medicam, nemo non videt; quis enim hoc illi negat? Sed sub his materiis de quibus agit Gal. in c. 14. venæ sectioné comprehendi, hoc est quod ipse nego.

Nonnũquam illud à me adductum ex loco de optima secta, principio non respondere, sed in crementũ respicere. Sanguinem mittere in augmento non doctrinale, vniuersaleq; præceptũ esse, à me sepè probatum est. Nam si hoc aduersarius existimet esse accipiendũ in vehementibus morbis, aduertat ille, in his semper vsque ad animi deliquium semel, & affatim antiquos sanguinem misse, atq; ita in principio in febribus synochis. Vnde quando Doctor dicit. *In vehementissimis maximisq; morbis vt in plurimis, initiis, & incrementis sanguinis missio fertur, quia non audemus initiis profusam venæ sectionem jubere,* necessariò aduersarius propriam vocem ignorat. Nam apud Galenum, qui profusam venæ sectionem jubebat, præceptum doctrinale vniuersaleq; esse non potest, quia in vehementissimis maximisq; morbis (quales sunt synochi) semel & affatim in principio sanguinem detrahebat vsq; ad animi deliquium. Ac proin- Objectio. 11.

proinde nonnunquã in incremento ſanguinis miſ ſio fertur, videlicet eum non ſufficienter facta; aut omiſſa fuit in principio.

objectio 2 *Cæterum ò diuine Hippocrates quid de opportunè ſanguine detrahendo, & de illo nonnunquam nobis ſcriptum reliquiſti?* Profectò ſi Doctor noſter vſquã (ferè enim vbiq; in exponendis Hipp. & Gal. ſolet) ad Epheſios locutus eſt, præcipuè in hoc Hippoc. loco. In cuius explicatione neque cœlum, neque terrã attingit. Nam ſi quempiam Græcæ linguæ peritum conſuleret (ſi quidem ille Græcè neſcit) illud *non nunquam*, apud Hippocratem nunquam legeret. ἐςὶν οἷσιν αἷμα ἀφαιρέεσθαι ἐν καιρῷ, Id eſt, *ſunt quibus ſanguinẽ detrahi opportunè, &c.* Vt videre eſt in omnibus verſionibus, præter illam Hermani Cruſerii, quæ deprauata eſt. Nã Hippocrates ait ἐςὶν οἷσιν, id eſt ſunt quibus, non ἐςὶν ὅταν, id eſt nonnũquam. Quare aduerſarius magis indignus Galeno eſt, quippe malo eſt animo, nec libros vt diſcat legit, ſed vt me calunietur. Legat nunc & diſcat, nam hac vice captans ille captus eſt. Atque hæc de ſecundo figmento Latino grammatico. Nunquam enim illud *nonnunquam* ex Hipp. Galenus trãſtulit, hoc enim figmentum eſt.

Secundò præter illius mẽtem eſt, dicere in hoc textu voluiſſe Hippocratem in principiis, & incrementis morborum opportunè ſanguinem detrahi, in vigoribus importunè; de morbi enim temporibus opportunis, nec importunis ad venæ ſectionem, nec per ſomnium ibi Hippocrates meminit, ſed ſolùm eorũ de quibus in præcedenti contextu men-

mentionem fecerat, nempe de illis quibus exit sanguis. Quorum quibusdam opportunam esse sanguinis detractionem, quibusdam verò minime. Id autem quod enigmaticè Hippo. docuit, *In talibus, in aliis, vt in talibus*, his verbis Galenus exponit. *Illis quibus copiosus sanguis est, & nondum insigniter ad alium humorem conuersus, expedit. Non detrahendus autem quibus iam mutatus est.* Ac si diceret, ijs quibus sanguis exit, & non cacochymus est, sanguis est detrahendus, quibus vero cacochimus, & vitiosus, non detrahendus. Quod si ex Hippocrate Hippocrates, & ex Galeno Galenus est interpretãdus, hæc mea interpretatio ex ipsis alibi de ptõpta est. Lib. enim 3. de humorib. hæc eadem sententia reperitur, in cuius comm. audias quæso lector Galenum sic scribentem, *Cum igitur sanguis copiosior sit, in quibusdam eorum de quibus antea facta est mentio* (meminerat autẽ eorum quibus sanguis exit) *hoc consilii dat Hippot. hoc loco detractionem vtilem fore, præsertim verò si non in aliũ quempiam humorem insigniter conuertatur. Si vero versus sit, non erit facienda detractio.* Hæc Gal. Qua propter Doctoris expositio extra cantionem est, veluti etiam illa circa locũ de sanitat. tuen. lib. 4. cap. 4. Comẽ. 32. *In ipsa autem vniuersali declinatione morbi nonnunquam vtitur Vallesius sanguinis missione pro auxilio attemperante viscera, forsan non ad suum, sed Auicennæ placitum.*

Accusat me hîc quòd dixerim, *Forsan non ad suũ, sed Auicennæ placitum*. His verbis id ex Auicenna Vallesium desumpsi. Te volui. Si hoc verba hæc non sonant, lapsum fuisse non mentis, sed linguæ ingenuè fateor. Cum verò ad Auctoritatem Vallesii à

me addu&ctam alia ipsius met respōdet. Miror Doctorē semper Auctorū verba cortice tenus intelligentem. Relata enim ex controuersiis Auctoritas, auctoritati ex methodo non repugnat. Nam in cōtrouersiis inquirens, si vtroque auxilio vtendū sit, verum sit cōuenientius antecedere, respondet, tāto commodius succipi sanguinis missionem ante expurgationem, quam è contrà; quanto incommodius est, putum sanguinē euacuari, quam impurū. Quod quidem rectè ad propositum ab eo dictum est. At in methodo ait, nō nunquam vtiliter etiam sanguinem mitti in declinatione ob aliquam necessitatem, videlicet attemperationis, non euacuationis; sicut in principio fit.

Objec. 13. *In cacochymia interdum detrahimus sanguinem citra redundantiam, non habita cacochymiæ ratione, sed ob aliam causam adjunctam, &c.* Quòd ad rem nō faceret, causam non attuli, non quòd occulta mihi esset. Cum verò refert Veigam contrarium in comm. docentem, nempe in cacochymia cum præsentia sanguinis mitti posse sanguinem; id tanquam manifestū, supponit Gal. sed in loco eo dicit, etiam citra sanguinis redundantiam posse mitti ob aliquam quāpiam causam; quæ multiplex esse potest; quas omnes doctissimus Peramatus doctissimè percurrit.

Lib. de cua cuan. rat. cap. 6. Quare cum sit vna causa particularis quam adducit Veiga, contra meā conclusionē nō concludit.

Vltimò immeritò me furti accusat, quòd ex Pereda quatuor scopos sanguinis missionis trāscripserim; & (quod magis legenti mihi risum fecit) quòd dixerim, qualitatem esse ipsam sanguinis missionem

nem. Quare hinc inde (vt solet) Galeni locis paginã implentibus, probat frustrà & otiose, sanguinis missionem à qualitate morbi desumi, ac proinde qualitatem non esse ipsam sanguinis missioné. O magnum virum vehementer in me morose redarguẽdo occupatum. Nam quã do dixi, *Venæ sectionẽ, cũ sit auxilium, necessariò habere debere quatuor illos auxiliorum scopos*, nõ negaui eam à qualitate morbi desumi, sed qualitatem in venæ sectione quatenus est auxilium, esse ipsam venæ sectionem; aut ille assignet aliam. Ego enim ibi per qualitatem, nõ morbi, sed auxilii qualitatem intelligo. Quare

Qui legitis flores, & humi nascentia fragra,
Frigidus interpres est; non latet anguis in herba.

Objicit decimo quarto Auicennam iam dicentem, in quacumq; hora accidat, idest, in quocumq; tempore, &c. Objectio. 14.

Cum ait apud Auicennã horam significare idẽ, quod καιρὸς Græcis; Latinis tempus opportunũ, ex supra à me dictis patet, tempus id intra principiũ contineri, non verò in augmento. Maximè enim (infra inquit Auice.) cũ non expectatur crisis, nec digestio, idest concoctio, nempe cum febris est in principio.

Ex natura rei in incrementis morborũ vehementium, seu magnorũ, vt plurimũ secãda est vena, sicuti in secũda, &c. Conclu. 5.

Attende amice lector Doctorem labascentem, & sese corrigentem. Assertionem secũdam in qua in vniuersum docet in morborum incrementis venas esse secandas, in hac quinta ad morbos vehementes, & magnos tantùm restringit. Nec Galeni locus quo id probare intendit, ad rem est, à me

E 2 enim

enim in Apologia iam dictũ est, in incremẽto sanguinem *misisse Galenum* nõ regulariter, sed quodã modo coctè,

Cum verò Gal. dixit in vniuersum opportuna tempora (Græcè καιρὸν in plurali) ex postulante, & non prohibente desumi, ex hoc nil probat Doctor. Idem enim per opportuna tempora intellexit, ac si occasiones dixisset; & ita sequenti linea ait, *At particularium auxiliorum occasiones, &c.*

Similiter Auicennæ loci nil probant, vt antea explicui. Aetius verò solùm de frigidæ exhibendæ tempore opportuno agit, minimè de venæ sectione. Nec Hipp. locus de dolore lateris, nec eum Galenus exponens dũ ait, *Cum in vigore fuerit inflammatio;* & infrà *Vigentis autem inflammationis notæ sunt dolor assiduus, &c.* ab aduersario rectè perceptus est. Minimè enim in vigore Pleuritidis venas secuit Gal. vt Doctor existimat, quem fefellit homonimia. Neque enim per vigentem inflammationem Græcè ἀκμαζούσης τῆς φλεγμονῆς vigorem significat, sed magnitudinem, intensionem, & vehementiam inflammationis, licet sit adhuc in principio. Nam inter signa quæ tradduntur à Galeno, recẽsetur summa sputorũ cruditas, quæ necessario demonstrat, morbum adhuc fuisse in principio. Verùm ille se ipsum planè interpretatur, cum ait, *Est autem orationi additum aliud Pleuritidis signum, eiusque non solùm magnæ, sed etiam malignæ, &c.* Mirandum tamen non est, principium Pleuritidis longius produci potuisse. Anaxion enim celebris Pleuriticus nõ ante diẽ decimum septimum cocta incæpit expuere.

Hippo. locus nec Galenus eum exponens ab aduersario perceptus est.

Quare

Quare hæc aduersarii interpretatio nō solū illi loco,& aliis pugnat,sed sibi ipsi (quantumvis ille repugnet) & ab aliis Hippoc.& Galeni decretis est aliena:Qui sine dubio præcipiūt in statu esse quiescendum tam in febribus, quā inflammationibus.

Sed iam ad argumenta devenio.

Ad primū quo probat in augmentis magis exposci sanguinis missionem quam in principiis, respondeo eam rationem nullā esse. Nam etsi in hoc tempore augeantur morbus,& symptomata, hoc est de natura augmenti.Nec ob id debet venæ sectio iterari,facta iam in principio conuenienti vacuatione . Eadem enim ratione nūquam desisteremus à venæ sectione vsque ad vltimam status partem exclusiuè.Hoc autem non fit, quia etsi morbi magni magna expostulent remedia (qualia sunt venæ sectio,& expurgatio) nō tamen in quocunq; morbi tempore illis vtendū est, quin imo diuersimodè per morbi tempora ; si quidem sanguinis missio opportunè fit in principio, expurgatio vero cocta iam materia,nisi turgeat.

Ad secundā rationē qua probat quòd quemadmodum venæ sectio fit in principio,sic potest, & debet fieri in incremento , respondetur,post debitam plenitudinis euacuationem in principio factam , nullam in incremento effatu dignam redundantiam , nec fluxionem adhuc permanere, quæ vel euacuationē,vel reuulsionem per venæ sectionē expostulet.Non enim quælibet plenitudo, nec fluxio per sanguinis missionē est auferenda.

Ad tertiū quo probat incremētum magis accedere

dere ad principium, id falsissimum est, & à me sæpius est probatum, incrementum magis naturam vigoris quam principii participare.

Ad quartũ, quo probat magno existente morbo, & humoribus in præsentia sanguinis cum viriũ robore sanguinem esse detrahendum. Respondetur, facta iam in principio sufficienti vacuatione, in aliis temporibus non omnes prædictos scopos adesse; deficit enim sanguinis illa redundãtia, quæ venæ sectionem petit. Ac proinde sanguis non est tunc temporis detrahendus.

Ad quintũ, in febribus, in quibus nullus est humorum raptus ad partes principes, minimè in incremento revulsione indigemus. Si verò raptus su pervenerit, tunc in quocunq; morbi tempore cõtingat, humor est retrahendus, siue per venæ sectionem, siue per expurgationem. Sed hoc (vt in Apologia aduerti) non ratione primi morbi, sed alterius supervenientis facimus.

Ad sextũ facta conuenienter euacuatio in principio per sanguinis missionem, humorem tollit, & ita confert coctioni, quæ manifestè in incremento apparere incipit.

Ad septimũ ex supradictis in decima obiectione patet solutio.

Ad octauum, solùm confert ibi Galenus sedimẽtum quod in vrinis in febribus fit; dicitq; simile esse, ac proportione respondere puri, quod in inflammationibus conficitur. Vnde nec minor, nec consequentia rectè ex hoc antecedẽti deduci potest.

Ad nonũ, cùm venæ sectio ex affectu postulante, & non

& non prohibente (duobus necessariis scopis) de sumatur, deficiente viriũ robore. 1. aut. 2. die, exer ceri non potest. Si verò in incremẽto scopi hi duo adsint, iam dixi sæpe sepius, ex Galeno fieri posse, & quo modo.

Ad decimũ, Gal. lib. de cur. rat. per sangui. miss. *Cap. 13.* docet, quæ sunt prævidenda à medico, vt sanguinem tutò mittat. Dicitq; primum, quòd si duo sanguinis mittẽdi scopi augeãtur, idest, maiores sint, maiorem euacuationem indicare; si diminuantur, tantum detrahendum de sanguinis missione, quã to illi minores euaserint. Quibus verbis innuit Galenus, quòd quanto morbi magnitudo, & vires fuerint maiores, tanto maiorem (intra principium tamen) debemus facere euacuationem per venæ sectionem; eo verò minorem, quo scopi fuerint minores.

Ad vndecimũ patet ex his, quæ à me supra dicta sunt pro responsione ad secundum delictum, quod mihi objectum est ab aduersario.

Ad duodecimũ patet ex responsione ad 4. quo probare voluit in augmento coctionem non impediri. Cum verò meam rationẽ redarguit, dicens quòd eadem ratione, nec in principiis morborum venæ sectio esset jubenda: Iam supra à me dictum est, nõ in toto principio debilia illa signa coctionis apparere, sed in vltima illius parte. In qua etiã sanguinem mittimus, donec incipiat apparere manifesta.

Restat tandem satisfacere tredecim argumentis, quibus (meo videri) magis nodum in scirpo quærit

quærit aduersatius, quam probet mittendum esse sanguinem in incremento.

Ad primum, iam dixi in mea Apologia, quòd in hoc euentu, licet in incremento venas secemus, adhuc tamen in principio quamvis phisico id facimus. Non enim tunc temporis sanguinem mittimus tam ratione illius materiæ, quæ iam concocta apparet, quam alterius crudæ, quæ nōdum apparet. Nondum enim tunc perfectum est vniuersale incrementum.

Ad secundum, diuersa est ratio sanguinis missionis in febribus, ac in inflāmationibus. Nam in his, cum multiplex sit eius vsus, potest in diuersis temporibus, iuxta diuersum vsum exerceri. In febribus verò duntaxat in principio, siue euacuans, siue reuellens sit.

Ad tertium respondetur; & si legitimè ratione humoris crudi impedientis, tamen venæ sectionē in principio esse omissam, ac proinde in incremēto opportunè debere fieri. Quoniam concoctio tunc temporis apparens, permixtionem humoris pituitosi cum sanguine significat. Nec ideo hic singularis casus quidquam detrahit præcepto vniuersali euacuandi duntaxat circa initia. Id enim intelligendum, dum modo non sit aliquod impediens.

Ad quartum, huiusmodi morbus potest esse febris hectica pestilens, de qua Galenus scriptum reliquit, in febre pestilenti vrinam colore, & sedimēto similem esse naturali. De hac Auic. dixit, cum bono pulsu, & vrina æger tendit ad mortem. Vel potest incipere, 1. dic ea febris pestilens à diaria, ex

3. de præsag. ex pul. cap. 4.

qua

qua fit permutatio in putridã, quare cessat in mor bi processu concoctio.

Ad quintum, sæpe contingit in tertianis in prima, vel secunda die vrinam apparere concoctam, nondum materia morbifica, quæ adest in foco pu tredinis, venis totius corporis cõmunicata, ac post communicationem statim vrina cruda redditur.

Ad sextum respondetur, in Pleuritide licet respectu inflammationis sputum coctum apparẽs in crementum denotet, cruda tamen vrina principiũ significat morbi venosi generis, ratione cuius tunc sanguinẽ mittimus. Si verò vice versa, vrina in principio sit cocta, & sputum crudum, iam ratio ne inflammationis sanguis mittitur in principio, non ratione febris, de qua nostra est disputatio.

Ad septimum, ex sanguine siue per vterũ, siue per hæmorrhoidas fluente, euacuationis in principio factæ insufficientia arguitur, quemadmodum in aliquibus post mortem hæmorragia, seu ex naribus copiosus fluxus insufficientiam euacuationis etiam apud vulgus ostendit. Quare cum præsenti adhuc redundantia, diminutus fuerit fluxus, meritò venas tunc secamus, licet in incrementis, aut vigoribus id fiat.

Ad octauum, eadem est solutio quæ ad. 3.

Ad nonum, idem est argumentum quod quintum, quare eadem erit responsio.

Ad decimum, si non sufficiẽter fuerit facta venæ sectio in principio, necessariò procedente tem pore, adhuc redundantia manẽte, venæ sectio erit exercenda, vt à me sæpe dictũ est. Secus si in prin-

F cipio

cipio fuerit facta ſufficienter, etiam ſi partitè.

Ad duodecimum, nil probat. Nam Galeni exemplum in illius Aphoriſmi comment. de aquæ gutta; quo probat remedia ſemper agere, etiam ſi nihil in principio efficere appareant, id declarat.

Ad vltimum. Hæ continentes febres, cum abſq; putredine ſint; ad diarias referuntur, atq; ita coctis vrinis etiam vſque ad animi deliquium ſanguinem detrahit Galenus, ne ſanguis putreſcat, & fiant continentes putridæ.

Sed de his ſatis.

Soli Lunæ. D.D.